

VIỆN ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI

CHỦ BIÊN: GS.TS. NGUYỄN NGỌC ANH

GIÁO TRÌNH
LUẬT HÌNH SỰ
VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN ĐẠI HỌC MỞ HÀ NỘI

GS. TS. NGUYỄN NGỌC ANH (Chủ biên)
TS. ĐỖ ĐỨC HỒNG HÀ

GIÁO TRÌNH LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN

80-2012/CXB/131-90/CAND

LỜI NÓI ĐẦU

Xin chào các anh/ chị học viên!

Chúng tôi rất hân hạnh được gặp gỡ các anh/ chị qua Giáo trình Luật hình sự Việt Nam.

Luật hình sự Việt Nam là môn học bắt buộc trong hệ thống đào tạo cử nhân luật ở nước ta hiện nay, được thiết kế dành cho sinh viên năm thứ hai nhằm cung cấp những lý luận cơ bản về tội phạm, cấu thành tội phạm, trách nhiệm hình sự và hình phạt; là cơ sở để giải quyết các vụ án hình sự về xác định tội danh và quyết định hình phạt.

Giáo trình này gồm những nội dung bắt buộc do Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định để giảng dạy cho sinh viên các trường đại học, học viện, cao đẳng; bao gồm hai mô - đun, mỗi mô - đun ứng với ba tín chỉ và chứa đựng 15 vấn đề. Cụ thể là:

15 VẤN ĐỀ TRONG MÔ - ĐUN 1

(Luật hình sự Việt Nam phần chung)

Vấn đề 1. Khái niệm, nhiệm vụ và các nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam

Vấn đề 2. Khái niệm, cấu tạo và hiệu lực của Đạo luật hình sự Việt Nam

Vấn đề 3. Tội phạm

Vấn đề 4. Cấu thành tội phạm

Vấn đề 5. Khách thể và đối tượng tác động của tội phạm

Vấn đề 6. Mặt khách quan của tội phạm

Vấn đề 7. Chủ thể của tội phạm và nhân thân người phạm tội

Vấn đề 8. Mặt chủ quan của tội phạm

Vấn đề 9. Các giai đoạn thực hiện tội phạm

Vấn đề 10. Đồng phạm

Vấn đề 11. Những trường hợp không bị coi là tội phạm (phòng vệ chính đáng và tình thế cấp thiết)

Vấn đề 12. Trách nhiệm hình sự, hình phạt và các biện pháp tư pháp

Vấn đề 13. Quyết định hình phạt và tổng hợp hình phạt

Vấn đề 14. Các chế định liên quan đến chấp hành bản án hình sự

Vấn đề 15. Trách nhiệm hình sự của người chưa thành niên phạm tội

15 VẤN ĐỀ TRONG MÔ - ĐƠN 2

(Luật hình sự Việt Nam phân các tội phạm)

- Vấn đề 1. Lý luận chung về định tội danh
- Vấn đề 2. Các tội xâm phạm an ninh quốc gia
- Vấn đề 3. Các tội xâm phạm tính mạng, sức khỏe của con người
- Vấn đề 4. Các tội xâm phạm nhân phẩm, danh dự của con người
- Vấn đề 5. Các tội xâm phạm quyền tự do, dân chủ của công dân
- Vấn đề 6. Các tội xâm phạm sở hữu
- Vấn đề 7. Các tội xâm phạm chế độ hôn nhân và gia đình
- Vấn đề 8. Các tội xâm phạm trật tự quản lý kinh tế
- Vấn đề 9. Các tội phạm về môi trường
- Vấn đề 10. Các tội phạm về ma túy
- Vấn đề 11. Các tội xâm phạm an toàn công cộng
- Vấn đề 12. Các tội xâm phạm trật tự công cộng
- Vấn đề 13. Các tội xâm phạm trật tự quản lý hành chính
- Vấn đề 14. Các tội phạm về chức vụ
- Vấn đề 15. Các tội xâm phạm hoạt động tư pháp

Trong từng vấn đề nêu trên chúng tôi đều trình bày theo ba phần: mở đầu, nội dung và kết luận.

- Phần mở đầu: Chỉ rõ những nội dung chính sẽ được trình bày; mục tiêu chung và mục tiêu cụ thể mà các anh/ chị cần đạt được; tổng thời gian dành cho các anh/ chị nghiên cứu vấn đề này.

- Phần nội dung: Trình bày cả lý thuyết lẫn thực hành về những nội dung cơ bản của vấn đề, những yêu cầu cụ thể mà các anh/ chị cần đạt được và thời gian dành cho các anh/ chị nghiên cứu từng nội dung. Sau mỗi nội dung, chúng tôi đều đưa ra các câu hỏi trắc nghiệm với nhiều sự lựa chọn khác nhau để các anh/ chị tự kiểm tra kiến thức của mình.

- Phần kết luận: Tổng kết lại những kiến thức cơ bản của từng vấn đề mà các anh/ chị cần ghi nhớ thông qua các câu hỏi nội dung, câu hỏi suy luận và bài tập tình huống.

Để giúp các anh/ chị tự kiểm tra, đánh giá kiến thức của mình và tự tin hơn trong học tập, nghiên cứu môn Luật hình sự Việt Nam, sau mỗi vấn đề

chúng tôi đều đưa ra đáp án cho từng câu hỏi trắc nghiệm. Ngoài ra, để các anh/ chị có thể mở rộng và nâng cao kiến thức của mình, cuối mỗi vấn đề chúng tôi đều tập hợp danh mục những tài liệu tham khảo có liên quan.

Học liệu kèm theo Giáo trình này gồm: tài liệu in ấn và đĩa CD-ROM (sách điện tử) - những thông tin dưới dạng văn bản, âm thanh, hình ảnh giúp anh/ chị hứng thú hơn trong học tập; sách điện tử giúp các anh/ chị tự luyện bài trắc nghiệm và tự luận... Ngoài ra, các vấn đề cơ bản của môn học còn được phát trên sóng Đài Tiếng nói Việt Nam và trang web "www.hou.edu.vn" là những nguồn thông tin bổ ích giúp các anh/ chị có thể học tập, nghiên cứu môn Luật hình sự Việt Nam mọi lúc, mọi nơi.

Với cách viết ngắn gọn, cô đọng, dễ hiểu, chúng tôi tin rằng đây sẽ là tài liệu hữu ích giúp các anh/ chị học tập tốt môn Luật hình sự Việt Nam. Mặc dù đã rất cố gắng trong biên soạn, song Giáo trình Luật hình sự Việt Nam có thể vẫn còn những hạn chế nhất định. Chúng tôi mong nhận được nhiều ý kiến chân thành của các đồng nghiệp, các anh/ chị học viên và những ai quan tâm để hoàn thiện hơn cuốn Giáo trình này cho lần tái bản sau.

NHÓM TÁC GIẢ

15 VẤN ĐỀ TRONG MÔ-ĐUN 1

(Luật hình sự Việt Nam phần chung)

Luật hình sự Việt Nam phần chung là môn khoa học chuyên ngành luật rất quan trọng, được thiết kế dành cho học viên sau khi đã nghiên cứu các môn học như Triết học, Lý luận chung về nhà nước và pháp luật, Luật hiến pháp, Luật hành chính... nhằm cung cấp lý luận cơ bản về tội phạm, trách nhiệm hình sự và hình phạt; là cơ sở để các anh/ chị nghiên cứu tiếp Luật hình sự Việt Nam phần các tội phạm và cung cấp cơ sở lý luận giải quyết các vụ án hình sự trong thực tiễn.

Nghiên cứu Luật hình sự Việt Nam phần chung giúp các anh/ chị nắm được: khái niệm, nhiệm vụ và các nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam; khái niệm, cấu tạo và hiệu lực của Đạo luật hình sự Việt Nam; khái niệm và phân loại tội phạm; khái niệm và phân loại cấu thành tội phạm; bốn yếu tố cấu thành tội phạm; ý nghĩa của cấu thành tội phạm; khách thể và đối tượng tác động của tội phạm; khái niệm và các dấu hiệu thuộc mặt khách quan của tội phạm; chủ thể của tội phạm và nhân thân người phạm tội; khái niệm và các dấu hiệu thuộc mặt chủ quan của tội phạm; sai lầm và trách nhiệm hình sự; khái niệm các giai đoạn thực hiện tội phạm; chuẩn bị phạm tội, phạm tội chưa đạt và tội phạm hoàn thành; trường hợp tự ý nửa chừng chấm dứt việc phạm tội; khái niệm đồng phạm, các loại người đồng phạm, hình thức đồng phạm có tổ chức, các vấn đề khác liên quan đến đồng phạm; những trường hợp không bị coi là tội phạm - phòng vệ chính đáng và tình thế cấp thiết; trách nhiệm hình sự, hình phạt và các biện pháp tư pháp; những vấn đề chung về quyết định hình phạt và tổng hợp hình phạt; quyết định hình phạt trong một số trường hợp đặc biệt; tổng hợp hình phạt trong một số trường hợp đặc biệt; thời hiệu thi hành bản án; miễn chấp hành hình phạt; giảm thời hạn chấp hành hình phạt; án treo; hoãn, tạm đình chỉ chấp hành hình phạt tù; xoá án tích; một số vấn đề chung về người chưa thành niên phạm tội và trách nhiệm hình sự của người chưa thành niên phạm tội...

Vấn đề 1

KHÁI NIỆM, NHIỆM VỤ VÀ CÁC NGUYÊN TẮC CƠ BẢN CỦA LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

MỞ ĐẦU

Xin chào các anh, chị học viên!

Chúng tôi rất hân hạnh được trao đổi với các anh/ chị vấn đề đầu tiên của môn Luật hình sự Việt Nam phần chung: Vấn đề khái niệm, nhiệm vụ và các nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam, gồm ba phần:

- Phần I. Khái niệm Luật hình sự Việt Nam;
- Phần II. Nhiệm vụ của Luật hình sự Việt Nam;
- Phần III. Các nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam.

Mục tiêu chung

Nghiên cứu vấn đề này, anh/ chị có thể hiểu được những vấn đề cơ bản của Luật hình sự và có thể phân biệt được Luật hình sự với các ngành luật khác của nước ta hiện nay.

Mục tiêu cụ thể

- Nêu được khái niệm Luật hình sự Việt Nam và phân biệt được Luật hình sự với các ngành luật khác.
- Trình bày được ý nghĩa của việc nghiên cứu Luật hình sự Việt Nam.
- Xác định được đối tượng và phương pháp điều chỉnh của Luật hình sự Việt Nam.
- Nêu được các nhiệm vụ của Luật hình sự Việt Nam.
- Phân tích được mối quan hệ giữa các nhiệm vụ của Luật hình sự Việt Nam.
- Trình bày được các giải pháp để thực hiện các nhiệm vụ của Luật hình sự Việt Nam.
- Nêu được khái niệm nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam.
- Phân tích được nội dung của các nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam.
- Trình bày được các giải pháp để thực hiện các nguyên tắc cơ bản của Luật hình sự Việt Nam.

Chúc các anh/ chị đạt kết quả tốt!

Phần I

KHÁI NIỆM LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

Lý thuyết

Giới thiệu

Phần này giới thiệu với anh/ chị khái niệm Luật hình sự Việt Nam; ý nghĩa của việc nghiên cứu Luật hình sự Việt Nam; đối tượng và phương pháp điều chỉnh của Luật hình sự Việt Nam.

Sau khi tìm hiểu nội dung của phần này, anh/ chị có thể:

- Nêu được khái niệm Luật hình sự Việt Nam và phân biệt được Luật hình sự với các ngành luật khác.
- Trình bày được ý nghĩa của việc nghiên cứu Luật hình sự Việt Nam.
- Xác định được đối tượng và phương pháp điều chỉnh của Luật hình sự Việt Nam.

Nội dung

1.1. Khái niệm Luật hình sự Việt Nam

Ở mục này, các anh/ chị cần nêu được khái niệm Luật hình sự Việt Nam và phân biệt được Luật hình sự với các ngành luật khác.

Luật hình sự Việt Nam là ngành luật độc lập trong hệ thống pháp luật của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, bao gồm hệ thống các quy phạm pháp luật do Nhà nước ban hành, xác định hành vi nào bị coi là tội phạm và trách nhiệm hình sự của người thực hiện hành vi đó.

Ví dụ: Theo quy định của Bộ luật hình sự năm 1999, hành vi dùng vũ lực nhằm chiếm đoạt tài sản bị coi là tội phạm cướp tài sản và người phạm tội này có thể bị xử phạt đến tử hình...

1.2. Ý nghĩa của việc nghiên cứu Luật hình sự Việt Nam

Ở mục này, các anh/ chị cần trình bày được ý nghĩa của việc nghiên cứu Luật hình sự Việt Nam.

Nghiên cứu về Luật hình sự Việt Nam có ý nghĩa sau:

- Để phân biệt được tội phạm với vi phạm pháp luật khác;
- Để định được tội danh (xác định đúng người, đúng tội);
- Để quyết định được đúng hình phạt.